

MĚSTSKÁ ČÁST
Praha 22

100. výročí
vzniku
Československa

UHŘÍNĚVES
proměny jednoho století
PROMĚNY JEDNOHO STOLETÍ

*Byl jednou jeden čas, kdy to, co dnes
vy s chloubou městem zvete,
jen malá, tichá ves,
jak tisíce jich v světě.*

Antonín Radl,
c. k. účetní revident

*Příjemné prohlížení a vzpomínání na
doby, kdy nám všem bylo méně let,
a posudte sami Uhříněves dnes a její
proměny v průběhu jednoho století.*

Jan Kužel,
říjen roku 2018

Proměny jednoho století **PROMĚNY JEDNOHO STOLETÍ**

Lidé, kteří před sto lety slavili vznik nového československého státu či naopak oplakávali zánik Rakouska-Uherska, měli jistě různé představy o tom, jak se bude od počátku minulého století až do dnešních dní Uhříněves dále rozvíjet. Jistě by rádi věděli a viděli, jak bude místo za sto let vypadat, co pracně vybudovaného v jejich době zůstane zachováno, co nového zde vznikne a jak velké proměny tehdejší podoba města zaznamená.

I nás zajímá, jak toto místo bude za sto let vypadat, ale zřejmě se to nedozvíme. Co však díky starým fotografiím a obrázkům zjistit můžeme, je, jak se Uhříněves posledních sto let vyvíjela, a díky tomu můžeme posoudit proměny místa, kde žijeme.

Sto let je dlouhá doba. Namísto cukrovaru stojí radnice na Novém náměstí, bývalá Pražská ulice, jež se za doby první republiky jmenovala Tyršova a druhá část Švehlova, nese dnes jméno ulice Přátelství. I tento název však v dnešní době nabyl jiného smyslu a odkaz na československo-sovětské přátelství v něm asi již nikdo nehledá. Most přes Říčanku už dnes nevypadá tak „poctivě“ jako na obrázcích z roku 1935, Podrackého železářství již neexistuje a Wantochovu likérku vyrábějící griotku a její reklamní slogan „Wantochovi bratři, likér, jak se patří“ vzpomene už opravdu málokdo. Povozy tažené koňmi a krávy nahradila auta a poklid, který dýchá z lidí na starých

fotografiích, dávno vymizel. Nikoho z nich asi tenkrát nenapadlo, že se Uhříněves, nezávislé město, stane jednou součástí velké Prahy a také, že ztratí svůj klid.

První písemná zmínka o Uhříněvsi je datována do roku 1227, a to pod jménem Vgrinewez. Doloženými správci obce byli templáři, kteří měli svou komendu v místech dnešního kostela Všech svatých. V roce 1310 přechází toto území pod správu malostranských Johanitů, kteří zde postavili malý kostelík a později i tvrz. V roce 1436 získal zdejší panství a okolní vesnice rod pánů z Kunvaldu, kteří o obec přišli v roce 1547, kdy jim celý majetek zkonfiskoval panovník Ferdinand I. Habsburský. Ten Uhříněves prodal panu Hanušovi Reinspergerovi, který si panství dlouho neponechal a velmi brzy jej prodal rodu Smiřických ze Smiřic. Za třicetileté války velkou část obce vypálili Švédové. Do oprav se pustil nový majitel Adam Ondřej z Liechtensteina. Tomuto rodu se podařilo si pozdější městečko, městys a od roku 1913 dokonce samostatné město Uhříněves ponechat v částečné správě až do roku 1919. Po vyhlášení samostatného československého státu se Uhříněves vyvíjela jako součást okresu Praha-východ.

Významná změna pro město nastala v létě 1974, kdy se stala s přilehlými obcemi Pitkovice a Hájek součástí obvodu Praha 10. V roce 2002 se Uhříněves stala správním obvodem Praha 22, kterým je dodnes.

Pražská třída r. 1922

Pražská třída r. 1935

Pražská třída r. 1931

Ulice Přátelství (dříve Pražská, krátce i Stalinova)

Pražská třída nad kostelem r. 1909

Děkanský kostel Všem svatých

Ulice Přátelství nad kostelem

Děkanský kostel Všem svatých

Kaple Božího hrobu (součást kostela Všetech svatých)

Sokolovna **SOKOLOVNA**

Tělocvičná jednota Sokol Uhřetěves byla slavnostně založena roku 1891. V tu dobu se do jednoty přihlásilo 68 členů a starostou byl zvolen Jan Mencl. Ze začátku museli cvičenci všechny své schůze a svá cvičení uskutečňovat v hostinci Františka Kolihy. O dva roky později však musel pan Koliha kvůli technickým problémům svůj letní sál zbourat a jednota tak ztratila své prostory. Vznikl proto návrh postavit tělocvičnu. Movití členové Sokola poskytli finanční půjčky. Mezi nimi byl starosta obce Jan Srb, nájemce pivovaru Alois Tichý, Jindřich Pačes a Josef Nykodým. Stavba stála 7500 zlatých a vedli ji starosta jednoty Jan Mencl, učitel Fr. Prkno, radní Ant. Semanský a Ant. Walter.

Slavnostní otevření proběhlo na konci léta roku 1896. Otevření sokolovny bylo spojeno s veřejným okrskovým cvičením pod vedením náčelníka Oty Bubeníčka. Toho roku vznikl i samostatný ženský odbor. Starostkou ženského odboru se stala Vlasta Tichá. Roku 1918 zaznamenala jednota značný příliv nových členů Sokola a tělocvična již nestačila. Roku 1925 tak vzniklo družstvo pro vybudování sokolovny. Peníze tentokrát půjčila Občanská záložna. Roku 1931 se tedy otevřela nová sokolovna, která byla přístavbou k tělocvičně staré. Součástí nové stavby byl i nový zvukový biograf. V roce 2006 zakoupila budovu sokolovny městská část Praha 22, která obě budovy podrobila generální rekonstrukci na multikulturní Divadlo U22.

Sokolovna r. 1896

„Stará“ Sokolovna

„Nová“ Sokolovna

„Nová“ Sokolovna (dnes Divadlo U22)

Hasičský dům (dokončen v roce 1938)

Hasičský dům (dnes v soukromém vlastnictví)

Základní škola Jandusů ZÁKLADNÍ ŠKOLA JANDUSŮ

První školou v Uhříněvsi byla škola farní, která sídlila na faře. Ta byla založena Marií Terezií Savojskou v druhé polovině 18. století. O půl století později škola již nestačila a bylo třeba postavit školu novou. Jan II. z Liechtensteina proto daroval místní škole pozemek se starou vinopalnou. Na místě bývalého lihovaru byla vybudována v letech 1882–1884 nová škola, která zahájila činnost 1. září 1884. V roce 1895 se v této budově také otevřela Průmyslová škola pokračovací. Ačkoliv občané od roku 1900 usilovali o otevření školy měšťanské, stalo se tak až v nové republice roku 1919. Roku 1993 daroval

Výzkumný ústav živočišné výroby (VÚŽV) škole pozemek o výměře 5000 m², a tím umožnil přístavbu, která začala o rok později a rozšířila školu o devět tříd, pět odborných učeben, několik kabinetů a tělocvičnu se zázemím a bytem pro školníka. Dalším objektem, který VÚŽV škole daroval, byla bývalá klubovna SSM, ze které byla vytvořena družina, tzv. „Matulka“. K tomuto objektu přibyla roku 2013 nová budova, která rozšířila školu o čtyři třídy. Ani to však nestačilo a o dva roky později byla družina přestavěna na další čtyři třídy pro první stupeň školy.

Základní škola „u kostela“ r. 1910

Základní škola Jandusů

Děkanství úřad (fara) DĚKANSKÝ ÚŘAD (FARA)

První písemné zmínky o faře sahají do 14. století. Po husitských válkách se Uhřetěves ocitla ve správě utrakvistické a o historii katolické fary se prameny zmiňují až po bitvě na Bílé hoře. Roku 1717 byla postavena kamenná fara na farní zahradě, tedy o něco více vzadu, než stojí fara současná. Po 150 letech kamenná fara již nedostačovala, a tak se farář

František Kahoun zasadil o vznik fary nové. Ta byla dostavěna v prosinci 1913 v podobě, jak ji známe dnes. Projekt na faru vytvořil Rudolf Stocker z Bernkopřů. Stavbu pak dokončil uhřetěveský stavitel Alois Jenšovský. Fara byla domovem mnoha uhřetěveských farářů a je jí i dodnes. V letech 1999–2010 obývaly 1. patro řádové sestry dominikánky.

Obchod a pekařství Karla Grüllla

Masarykovo náměstí (poté Gottwaldovo, na fotografii)

Náměstí Protifašistických bojovníků

Pohled z Občanské záložny (dříve k cukrovaru)

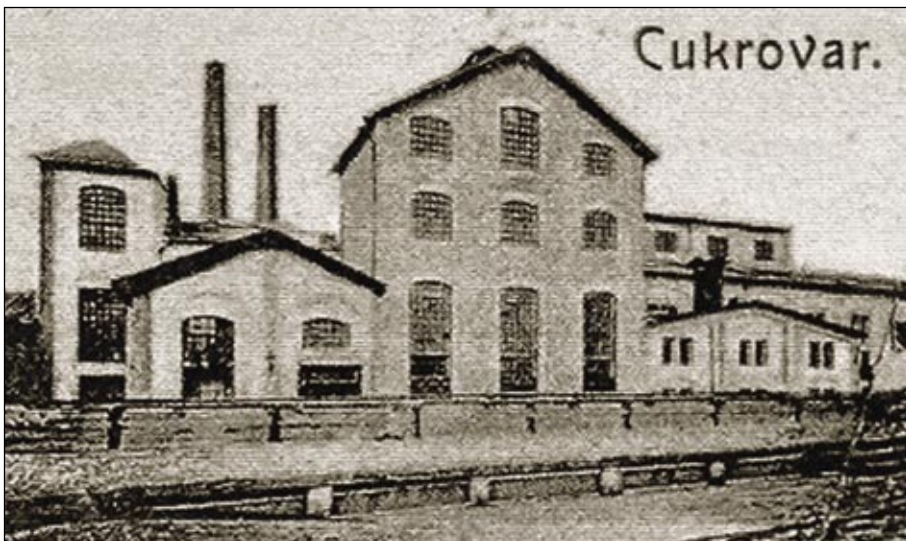

Pohled k centru Prahy (dnes k Novému náměstí)

Cukrovar CUKROVAR

V roce 1868 vznikla v Uhříněvsi na pozemku bývalé knížecí bažantnice Spolková a rolnická akciová továrna na cukr. V čele stál pan Alois, rytíř z Mayerbachu, statkář ve Voděradech, Josef Konopásek, správce velkostatku v Předboří, a František Koliha, starosta Uhříněvsi. Do plechové schrány byla vložena pamětní zakládací listina se seznamem tehdejších akcionářů.

Schrána byla zazděna u hlavního vchodu budovy pod mramorovou deskou se zlatým nápisem: „Žehnej Bůh! Svorně ku předu! Základ položen 1868“. Strojní zařízení dodala firma Daněk–Ringhoffer a Českomoravská strojírna. Rozvoji podniku pomohlo zřízení železnice, neboť řepa byla do Uhříněvsi dovážena z Tábora. Vodu bral cukrovar z Podleského rybníku a hnal ji 1,5 kilometru dlouhým potrubím.

Roku 1893 byl postaven dům pro choré a v práci sešlé dělníky (tzv. Betlémek) a cukrovar byl modernizován. Od té doby vyráběl 14x více cukru než v letech jeho založení. Na podzim roku 1968 však pracoval cukrovar naposled. Nadále už sloužil pouze jako sklad řepy a sklad podniku Ovoce-zelenina. Po revoluci se jeho majitelé často střídali, což vedlo k chátrání jednotlivých

Uhříněveský cukrovar

Nové náměstí

„Cukrovarské“ krechty a budova cukrovaru

Pohled od železniční trati (dnes Nové náměstí)

Pohled z cukrovaru r. 1909

Pohled z radnice (dnes Nové náměstí)

Cukrovar v. 1909 (byty pro úředníky a stáje)

Byty, muzeum, knihovna a šk. jídelna

Cukrovar v. 1908 (stáje)

Muzeum, knihovna, šk. jídelna a DPS II

Vrátnice cukrovaru s domem pro úředníky

Dům rodiny Linhartovy

Obytný dům ve správě MČ Praha 22

Cukrárna Věrka Svatopluka Linharta

Hostinec „na Lišce“

Dodnes Hostinec „na Lišce“

Dům rodiny Mickovy (v přízemí dlouho sídlila pošta)

Řeznictví Štrobl

Nádraží Uhřetěves NÁDRAŽÍ UHŘINĚVES

Uhřetěvesí prochází bývalá jednokolejná trať císaře Františka Josefa I., která byla postavena k přímému spojení mezi Prahou a Vídní. Koncese na její stavbu byla vydána r. 1866 a r. 1869 byla zahájena stavba. V srpnu 1871 se konala první slavnostní jízda a 14. prosince 1871 byla zahájena pravidelná doprava.

Nádražní budovu vystavěla obec za pomoci správy lichtenštejnského panství a cukrovaru. Měla zřejmě jen čtyři místnosti a při položení druhé koleje roku 1904 byla přestavěna na byty pro zaměstnance, šlo o tzv.

„Staré nádraží“. Její střechu poškodil r. 2007 orkán Kyrill a budova byla po čase zbourána. Nacházela se 200 m od současného nádraží směrem k Říčánům v čele dnešní Lidického ulice.

Nová budova v pseudotyrolském slohu slouží od roku 1916 dodnes. Byla moderně zařízena, s pohodlnými kancelářemi, čekárnou a krytým nástupištěm. Roku 1994 dostala novou fasádu a roku 2007 byla kompletně rekonstruována. V letech 2008–2009 dochází k výstavbě rychlostního koridoru a nástupiště tak získávají současnou podobu.

„Staré“ Nádraží

Nádraží Uhřetěves r. 1916

Nádraží Uhřetěves

Nádražní ulice (poté Riegrova)

Lidického ulice

Podleský rybník

Podleský rybník

Škola U Obory ŠKOLA U OBORY

Zastupitelé města v čele se starostou Františkem Divišem se v roce 1930 rozhodli pro stavbu druhé městské školy. Nová „jubilejní škola Masarykova“ byla vystavěna na klidném a zdravém místě v blízkosti Obory. Na stavbě se podíleli místní řemeslníci, kteří tak našli práci v době hospodářské krize. Do základů byla vložena kovová schránka s dokumenty a dobovými materiály. Škola byla otevřena v roce 1934 a bylo zde umístěno 10 tříd. Ve škole se učili zvláště chlapci a dívky a v jedné třídě se učilo až 58 žáků. Místní Občanská záložna věnovala nemalou sumu na zhotovení sochy T. G. Masaryka v životní velikosti, která byla odhalena ku příležitosti oslav 85. prezidentových narozenin.

Ta však byla po únoru 1948 odstraněna. Sochu zachránil místní továrník Ilke, který ji následně odvezl s sebou do USA – v roce 2000 ji Ilkova rodina věnovala do Českého a Slovenského muzea ve městě Cedar Rapids v Iowě. V padesátých letech došlo k opravám budovy a bylo vybudováno školní hřiště. V téže době byla otevřena první školní družina. Za totality byla škola přejmenována na ZŠ Vachkova. Tento název jí zůstal do roku 2012, kdy se vrátila k poválečnému názvu U Obory. V roce 2001 byla po dlouhých letech konečně vybudována tělocvična. O deset let později proběhla přístavba, která rozšířila školu o 6 učeben. Ani to však nestačilo a roku 2018 byl otevřen nový pavilon s 9 třídami.

Škola U Obory r. 1934

Základní škola U Obory (nový pavilon z r. 2018)

Husova kaple HUSOVA KAPLE

V průběhu roku 1922 byl Českobratrskou církví evangelickou zakoupen stavební pozemek v Uhříněvsi, mezi členy církve vybrán celý obnos na jeho nákup a začalo se s přípravou stavby kostela. Dne 1. července 1923 byl slavnostně položen základní kámen.

Plány kostela, který je od začátku v Uhříněvsi znám spíše jako Husova kaple, vypracoval pražský architekt Ing. Josef Blecha a hotový kostel byl otevřen slavností dne 7. září 1924. Kostel byl vystavěn jako cihelný, kterému dominuje věž se zvonicí, ve které ale zvon nikdy nebyl.

Legionářský dům LEGIONÁŘSKÝ DŮM

Brzy po vzniku samostatné Československé republiky se zrodila myšlenka vybudovat padlým občanům Uhříněvsi pomník. Po mnohých úvahách bylo rozhodnuto postavit dům k uctění ve světové válce padlých a zmizelých uhříněveských občanů. V neděli 24. června 1923 odpoledne byl slavnostně položen základní kámen. Stavbu jednopatrové budovy navrhl architekt Zdeněk Pštros z Prahy.

Dům měl sloužit i osvětově, a tak lidé darovali nebo půjčili památky do budoucích muzeálních sbírek. Slavnostní otevření pro veřejnost se uskutečnilo 28. října 1925. Muzeum bylo nařízením vlády roku 1956 zrušeno a prostor byl přestavěn na obřadní síň. Budova byla několikrát opravována, poslední oprava z r. 2018 je nejvíce podobná původnímu vzhledu.

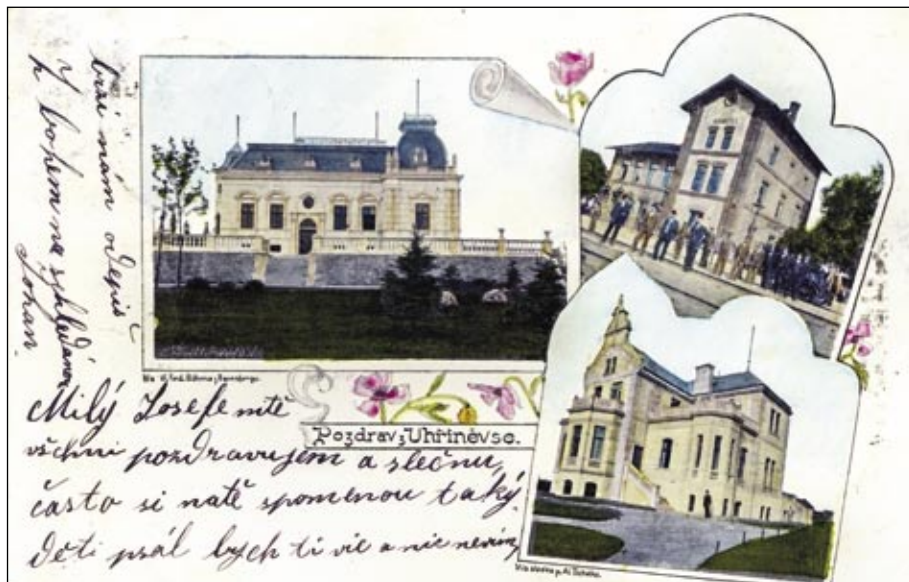
Památkový dům r. 1926

Legionářský dům

Dobová pohlednice

Nádraží Uhřetěves

Vila F. Böhma z Bavenbergu (správce velkostatku)

Vila sládka Aloise Tichého (dnes Turnovských)

Dobová pohlednice

Kostel Všech svatých

První uhřetěveská škola (poté do roku 2002 radnice)

Děkanský úřad s novou výstavbou

Dobová pohlednice

Ulice Přátelství (dříve Pražská)

„Nové“ nádraží Uhřetěves

Dům rodiny Kryšpínovy (zvaný „Kryšpíňák“)

Dobová pohlednice 27. 4. 1913

Ulice Přátelství (dříve Pražská)

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 22

se nachází na jihovýchodním okraji Prahy ve směru na Říčany a Kutnou Horu. Rozloha je gigantických 1 571 hektarů, čímž patří mezi nejrozsáhlejší městské části Prahy. Celé území tvoří Uhřetěves, Pitkovice a Hájek u Uhřetěvsi a je také správním obvodem pro městské části Praha-Benice, Praha-Kolovraty a Praha-Nedvězí u Říčan.

Městský znak, navržený akademickým malířem Jindřichem Bubeníčkem, byl schválen roku 1914. Hlavním motivem je svatý Jiří, jak usmrcuje draka před městskou bránou se dvěma věžemi s cimbuřím, vlevo s erbem Smiřických, vpravo se znakem templářů.

Vydala městská část Praha 22 za přispění hlavního města Prahy
k příležitosti 100. výročí vzniku Československa.

www.praha22.cz

Fotografie: Jan Kužel a archiv MČ Praha 22 a Uhříněveského muzea

Grafická úprava: Lenka Váchalová

Editace: Petra Vaňková

Zdroj textů: Kniha Uhříněves a okolí (2014) a Uhříněveská kronika

Neprodejné / Říjen 2018

